

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-90>

**ON THE ISSUE OF THE REGULATORY FRAMEWORK
FOR THE ORGANIZATION AND OPERATION OF LEGAL
DEPARTMENTS IN LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES**

**ДО ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОСНОВИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ СЛУЖБ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Zlomynoha V. M.

*Postgraduate Student at the Department
of Constitutional
and Administrative Law,
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Зломиного В. М.

*аспірант кафедри конституційного
та адміністративного права,
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

В Україні серед проблем формування сучасної системи організації місцевого самоврядування значна увага приділялася реформуванню системи місцевого самоврядування, що значною мірою визначатиме подальший стабільний розвиток українського суспільства. Нормативно-правове забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні в сучасний час вимагало розробки такої моделі управління, яка б відповідала європейським стандартам Європейської хартії місцевого самоврядування та, перш за все, чітко розмежовувала повноваження між органами місцевого самоврядування щодо виконання ними законно покладених функцій.

Саме тому з 1 квітня 2014 року Кабінет Міністрів України (розпорядження № 333-р) затвердив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та затвердив План заходів щодо її реалізації (розпорядження КМУ від 18 червня 2014 року № 591-р), який передбачав побудову трирівневої системи адміністративно-територіального устрою: базовий рівень – громади; середній рівень – район, а вищий рівень – область. Система місцевого самоврядування включала: на базовому рівні – сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, у тому числі старости, як виборні посадові особи місцевого самоврядування в старостах районів; на районному рівні – районні ради та їх виконавчі органи, районні державні адміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади; на регіональному рівні – Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні ради та їх виконавчі органи, обласні державні адміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх

виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади. Таким чином, було закладено підвалини для реформи місцевого самоврядування через децентралізацію влади в Україні.

5 лютого 2015 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№ 157-VIII від 05.02.2015 року) [1], який регулює відносини в процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, містечок. Для забезпечення реалізації Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» Кабінет Міністрів України затвердив Методику формування спроможних територіальних громад (Постанова КМУ від 08.04.2015 № 214) [2]. Саме ці акти визначили, як мають об'єднуватися громади, щоб стати спроможними.

Спроможні територіальні громади – територіальні громади сіл (селищ, селищ міського типу), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечувати належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, комунального господарства з урахуванням кадрового потенціалу, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідного адміністративно-територіального одиниці.

Отже, у спроможних територіальних громадах України органи місцевого самоврядування повинні реалізовувати власні та делеговані державою повноваження щодо надання послуг населенню своїх сіл, селищ та містечок.

Після укрупнення громад населені пункти, що увійшли до об'єднаної громади, обирають голову та заступників у раді об'єднаної громади, а кандидатура старости відповідного старости району подається головою ради після громадського обговорення та затверджується депутатами ради. Старостою по суті є адміністратор у відповідному селі, селищі, селищі громади, який покликаний вирішувати питання жителів цього населеного пункту, тобто він працює на постійній основі в апараті відповідної ради та її виконавчого комітету, а в разі обрання членом цього виконавчого комітету – у виконавчому комітеті ради (стаття 54-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3]). Національний законодавець також передбачив, що територіальні громади сіл, селищ та міст, які добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, мають право на вихід зі складу об'єднаної територіальної громади (відокремлення) у визначені законом строки, це передбачено ч. 3 ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3].

У 2020 році уряд України перейшов до наступного етапу реформи місцевого самоврядування – до адміністративного об'єднання територіальних громад. Спочатку обласні державні адміністрації розробили перспективні плани для кожної області, яка повністю охоплена об'єднаними територіальними громадами, та подали їх на затвердження уряду. Відповідно до Закону України від 16.04.2020 № 562-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад» [4] Кабінет Міністрів України наділений повноваженнями визначати адміністративні центри та затверджувати території територіальних громад. 12 червня 2020 року уряд України затвердив новий адміністративно-територіальний устрій України на базовому рівні – громади.

Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів було утворено 1469 територіальних громад, які охоплювали всю територію України. 17 липня 2020 року Верховною Радою України прийнято постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів» [5], якою ліквідовано 490 районів в Україні та утворено 136 районів, 490 районних рад реорганізовано у 136 районних рад, в яких проводилися вибори, відповідно до Постанови Верховної Ради України від 15 липня № 3809, 2020 року, про призначення чергових місцевих виборів.

Такий результат реформи місцевого самоврядування для України є досить високим з огляду на поточну геополітичну ситуацію в нашій країні. Разом з тим, темпи реформування місцевого самоврядування через децентралізацію в Україні були б швидшими, якби не низка негативних чинників, зокрема: до лютого 2022 року відсутність політичного консенсусу між центральною та регіональною політичними елітами щодо реформи системи розподілу влади; незавершений етап законодавчого забезпечення відповідної реформи; низька активність та прагнення населення до самоорганізації, а після 24 лютого 2022 року – військова агресія Російської Федерації проти України.

Разом з тим, реформа місцевого самоврядування в Україні не завершена, а наступним етапом є формування правового підґрунтя для розвитку місцевого самоврядування, зокрема: внесення змін до Конституції в частині децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення. Для продовження реформи необхідно оновити Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [6] та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3] таким чином, щоб ці законодавчі акти відповідали потребам реальності.

Отже, первинним суб'єктом місцевого самоврядування в нашій країні є територіальна громада, до складу якої входить сукупність жителів, які проживають на певній території з чітко визначеними межами і які ідентифікують себе як мешканці цієї території, будучи об'єднані спільними інтересами для вирішення питань місцевого значення як безпосередньо, так і через представницькі органи на місцях. Фактично за роки реформи місцевого самоврядування Україна здобула власний досвід формування базового рівня громад – змішаного, який починався з мінімальної законодавчої та фінансової підтримки, але більшою мірою на основі принципу добровільності, а у 2020 році уряд сформував територіальні громади, які не об'єдналися добровільно адміністративним шляхом. Успішному завершенню реформи місцевого самоврядування в Україні мають сприяти такі чинники: по-перше, перемога українських Збройних Сил проти військової агресії Росії; по-друге, розроблення законодавчої бази для розвитку місцевого самоврядування та підтримки суспільства, адже без цього реформа не має сенсу; і, по-третє, кваліфіковані кадри, здатні продовжувати впроваджувати реформу місцевого самоврядування.

Однак, незважаючи на загальнодержавний курс на модернізацію місцевого врядування, нормативно-правова база діяльності юридичних служб лишається фрагментарною, малорозвиненою та значною мірою застарілою. Більшість положень щодо організації юридичної служби базуються на типових інструкціях та відомих рекомендаціях, що не відповідають викликам сучасного адміністративного устрою, пов'язаним з утворенням нових територіальних громад, розширенням повноважень органів місцевого самоврядування та зростанням обсягів правового регулювання.

У нових умовах особливо актуальним є створення цілісної концепції нормативного регулювання діяльності юридичних служб на основі: єдності підходів до кадрового забезпечення; чіткого визначення функціональних повноважень; впровадження єдиних стандартів правової експертизи; уніфікації форм звітності та оцінки ефективності правової роботи.

Література:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
2. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України;

Методика, Форма типового документа, Паспорт від 08.04.2015 № 214
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п#Text>

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад: Закон України від 16.04.2020 № 562-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-20#Text>

5. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>

6. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-ІІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-91>

ON THE ISSUE OF DIGITAL RIGHTS PROTECTION

ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ЦИФРОВИХ ПРАВ

Kartashov P. I.

Director

Ukrainian Startup Fund

Карташов П. І.

директор

Український фонд стартапів

Викриття секретної програми стеження за електронними комунікаціями Агентством національної безпеки США (АНБ) викликало глобальну дискусію про захист даних і права на недоторканність приватного життя в цифрову епоху. У доповіді, опублікованій у січні 2014 року, Комітет громадянських свобод Європейського парламенту звинуватив АНБ у систематичному порушенні прав на недоторканність приватного життя громадян ЄС і закликав до глибокого перегляду трансатлантичної правової бази співробітництва [1].

У той же час, у грудні 2013 року спеціальна оглядова група, створена президентом США, представила доповідь, в якій містяться сорок шість рекомендацій щодо реформування системи спостереження АНБ повноваження для досягнення кращого балансу між свободою та безпекою в цифрову епоху [2].